

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א
לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 238

ויקהל פקודי תשע"ב

משה רבנו הקהיל את העם וצוה אותם על השבת, לפני שצוה אותם על המשכן, כדי ללמד שאין מלאכת המשכן דוחה את השבת. מכאן לומדים אנו גם ענין ל"ט מלאכות שבת, שנאסרו במשכן.

שואל על כך **רבי יהודה ליב מפלנאי** (מתלמידי הבעש"ט), ומובאים הדברים ב"שני המאורות": מנין לנו שהצווי על שבת היה כדי ללמד על המשכן? כידוע, יש לדרוש הלכות חג בחג, כלומר לדרוש בכל חג במצוות ובדינים הקשורים אליו. אף בשבת יש ללמוד וללמד את הצבור הלכות שבת. אולי היה מעמד ההקהל בשבת, ומשום כך דרש משה רבנו בהלכות שבת, ולא כדי להזהיר על המשכן?

ויש ליישב, שהנה, בפסוק הקודם אומר רש"י, כי משה הקהיל את העם למחרת יום הכפורים. ואם נאמר שהיה זה יום השבת, אם כן יוצא שיום הכפורים חל בערב שבת, וזה לא יתכן, שכן לעולם לא יצא יום הכפורים בערב שבת. שהרי ישנו כלל "לא אד"ו ראש" (שו"ע או"ח סי' תכ"ח ס"א), הוי אומר, שבית דין הממונה על קביעת החדשים, צריך למנוע את האפשרות שראש השנה יצא בימים א' ד' ו'. מדוע? מפני שרצו להרחיק את יום הכפורים משבת כך שיום הכפורים לא יחול לא בערב שבת ולא ביום ראשון (כדי שלא יהיה מחסור בירקות טריים, וכדי שלא יהיה מצב שיומיים רצופים יהיו מנועים מלקבור מתים), ולכן לא יקבעו את ראש השנה ליום ד', כי אז יצא יום הכפורים בערב שבת, וגם לא יקבעוהו ליום ו', כדי שיום הכפורים לא יצא ביום ראשון.

היוצא מן הדברים, שמשה רבנו לא הקהיל את ישראל ביום השבת, ובודאי שזאת לא הסיבה לכך שהקדים לצוות על זהירות מחלול שבת לפני שצוה על בניית המשכן. אם כן מוכרחים לומר, שבא ללמד שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת.

"קחו מאתכם תרומה לה" (לה, ה)

מדוע כאן אמר משה לבני ישראל 'קחו מאתכם', ובפרשת תרומה אמר הקב"ה (כה, ב): 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי?'

אומר **הזהר הקדוש**: לפני שחטאו ישראל בעגל נתן היה לקחת תרומה מאת 'כל איש אשר ידבנו לבו' ואפילו מהערב רב, אך לאחר שהחטיאו הערב רב את בני

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל... ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש" (לה, א-ב)

מובא ב**ילקוט שמעוני** פרשת ויקהל רמז תח: "ויקהל משה, רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד. אמר הקב"ה, עשה לך קהלות גדולות ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת, ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה, אסור והתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני".

"**חתם סופר**" מביא את דברי המדרש, שבשעה שהחכם יושב ודורש, והעם שומעים, מוחל הקב"ה עוונותיהם של ישראל. ומדקדק ה"חתם סופר", כיצד יתכן שמחמת מצוה כה קלה של שמיעת דרשה בבית הכנסת מוחל הקב"ה על כל עוונותיהם של ישראל! עוד דקדק ה"חתם סופר" בלשון המדרש 'והעם שומעים', וכי יתכן שהחכם ידרוש והעם לא ישמעו?

ובאר: המדרש מדבר כאן על פשוטי העם, כליל שבת קוראים הם את כל המודעות בלוח, ובין המודעות הם מבח ינים במודעה: "...בשעה פלונית ידרוש חכם פלוני בהלכה ובאגדה. כעת עושים הם חשבון: מהאגדה ודאי נהנה, אך מה לעשות, לפני האגדה יש קצת הלכה... נו, ניחא, נשב קצת, נשמע איך שזה אומר כך וזה אומר כך, אחר כך ודאי נהנה מהאגדה.

על כך שהם יושבים ושומעים בסבלנות את דברי החכם, למרות חסר הבנתם בהם, ודאי מגיעה להם מחילת עוונות.

לכן, ודאי חשוב מאד שלא נעביר חלילה את השבת בין כר וכסת, אלא נלך לבית הכנסת ונשמע את הדרשן, אפילו אם לא נבין, מחילת עוונות ודאי יש כאן.

ומוסיף על כך ה**יתפוחי חיים**: 'ויקהל' הם ראשי תבות - 'וביום השביעי יהיה לכם קדש', מדוע? מפני שעל ידי ה'ויקהל' – על ידי שבאים אנשים לשמוע את הדרשה, יהיה לכם קדש' – על ידי כך הופכת השבת ל'קדש'.

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה" (לה, ב)

ברש"י: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, לומר, שאינו דוחה את השבת.

ישראל בעגל אמר משה לבני ישראל 'קחו מאתכם' – איני רוצה לקבל יותר תרומות מהערב רב שהחטיאו אתכם בעגל, אלא 'מאתכם'.

פרשת פקודי

"אלה פקודי המשכן משכן העדת" (לח, כא)
מובא ברש"י: המשכן משכן - שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל מאחר שהמשכן נקרא כך על שם היותו משכון על עונותיהם של ישראל, מתעוררת שאלה עצומה – אמר הגר"ז זצ"ל, אחיו של הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל: הלא דין מפורש הוא שמשכון צריך להחזיר, כפי שאומרת התורה "עד בא השמש תשיבנו לו..." (כב, כה), מדוע, אפוא, לא מחזיר לנו הקב"ה את בית המקדש, שהוא המשכון?
אלא, שהתשובה לכך טמונה בהמשך הכתוב: "והיה כי יצעק אלי ושמעתי" (שם, כו), ואנו, או שאיננו צועקים ואיננו מבקשים, או שהננו צועקים ומבקשים אך כוונתנו אינה להתחנן על בית המקדש, אלא אנו דואגים לחשבון הבנק שלנו ולצרות הפרטיות שפוקדות אותנו, ואם כן, לא יפלא, שאיננו זוכים להשבת המשכון ולבנין הבית.

"ויביאו את המשכן אל משה" (לט, לג)

במדרש תנחומא כותב על פסוק זה: "ילמדנו רבנו כמה דברים תקנו מפני דרכי שלום, כך שנו רבותינו אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום."
לכתחלה, תלמיד חכם צריך היה לעלות ראשון, אך מפני דרכי שלום קבעו שכהן יקרא ראשון וכו'.

מה הקשר בין המדרש לפסוק?
עוד שואל **המהרי"ל דיסקין**: משה רבנו, שהיה עניו מכל אדם, מדוע הטריח את בעלי המלאכה להביא לפניו את המשכון, שהיה משא כבד מאד?

ומתוך: אם משה רבנו היה הולך לראות את המשכון, היה עליו להתחיל לראות מעשי ידיו של בעל מלאכה אחד, והאחרים היו נעלבים, משום שהשאיר אותם לסוף. משה רבנו הורה להביא את המשכון אליו, ואז יוצר באופן טבעי תור, כי בעל המלאכה שבא ראשון יעמוד ראשון, ואף אחד לא יפגע.

מכאן מובן הקשר של הפסוק למדרש: משה אמר להביא לפניו את המשכון משום דרכי שלום, ומוסיף המדרש ואומר: "ילמדנו רבנו כמה דברים תקנו מפני

דרכי שלום..."

"וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר

צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה" (לט, מג)

בילקוט שמעוני רמז תיח כתוב: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה - מה היא הברכה שברכך?...רבי מאיר אומר, כך ברכך: ה' אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלף פעמים".

מדוע בחר משה דוקא בברכה זו בסיום מלאכת המשכון?

מבאר ה'פנים יפות': במדרש (ילקוט שמעוני רמז תכ) מבאר, שבסיום מלאכת המשכון עמדו כל בני ישראל בחצר המשכון, וכשראו את האש יורדת מן השמים ואוכלת על המזבח את חלבי הקרבנות, השתחוו והשתטחו על פניהם, ולמרות שכל גודלה של חצר המשכון היה חמישים על חמישים אמה, נעשה נס ולכל אחד מהם היה מקום ארבע אמות הדרוש לאדם ממוצע כדי להשתחוות בפשוט ידיים ורגלים.

ענה נחשב: לפי הכלל הידוע שיגברא באמתא יתיבי - רחב ממצע של אדם הוא אמה, צריך לומר שכל אחד מבני ישראל היה צריך שטח של אמה על ארבע אמות כדי להשתחוות. אם נחלק את חצר המשכון [חמישים על חמישים אמה] לרצועות ברוחב אמה ובאורך ארבעים ושמונה אמות, בכל אחת מהרצועות הללו יוכלו להשתטח שנים עשר איש [אמה על ארבע אמות לאיש] ובכולן יחד שש מאות איש [שתים עשרה כפול ארבעים ושמונה]. כיון שהשתמשנו רק ב-ארבעים ושמונה אמות מאורך חצר המשכון, נותרו לנו עוד שתי רצועות בנות אמה על חמישים אמות שלפי החשבון דלעיל יכלו להשתטח בהן עשרים וחמשה איש, ונמצא שבדרך הטבע לא היה מקום בחצר המשכון אלא ל-**שש מאות עשרים וחמשה איש** בלבד.

כיון שמנין בני ישראל באותו זמן היה כ-שש מאות ושלוש אלף איש (לעיל, לח, כו) ובצרוף עשרים ושנים אלף הלויים (במדבר ג, לט) – **שש מאות עשרים וחמש אלף איש**, נמצא שהיו בני ישראל זקוקים לשטח הגדול פי אלף משטח חצר המשכון, כדי שכל אחד מהם יוכל להשתחוות בפשוט ידיים ורגלים.

ומכיון שכבר היו פי אלף ממה שחצר המשכון יכולה להכיל, לכן, לא היתה ברכה מתאימה יותר לאותה שעה, אלא: 'ה' אלקי אבותכם יסף עליכם ככם עוד אלף פעמים'.

